

บทที่ 2 ทฤษฎี แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเชิงอนุรักษ์ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมตลาดน้ำเชิงอนุรักษ์ชุมชน และหาวิธีการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอดังต่อไปนี้

1. การทบทวนวรรณกรรม
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. สรุป

1. การทบทวนวรรณกรรม

1.1 ประวัติความเป็นมาของคลองมหาสวัสดิ์

คลองมหาสวัสดิ์ ตั้งอยู่ที่ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นคลองที่มีประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ประชาชนริมสองฝั่งคลองมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและทำการเกษตรกรรมได้แก่ ไม้ผล พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ รวมทั้งทัศนียภาพเป็นธรรมชาติสวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว คลองมหาสวัสดิ์เป็นคลองขุดตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯให้เจ้าพระยาทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี(จำ บุนนาค) ดำเนินการขุดในปี พ.ศ. 2400-2403 เพื่อใช้เป็นเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินไปมณฑลการองค์พระปฐมเจดีย์ คลองมหาสวัสดิ์เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างแม่น้ำท่าจีนกับแม่น้ำเจ้าพระยามีความยาว 28 กม. เริ่มต้นจากคลองบางกอกน้อยริมวัดชัยพฤกษ์มาลาไปออกแม่น้ำท่าจีน พระราชทานนามว่า “คลองมหาสวัสดิ์” ไหลผ่านตำบลท่าเรือ ตำบลจิวราย ตำบลมหาสวัสดิ์และตำบลศาลายา ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ตำบลปลายบาง ตำบลศาลากลาง ตำบลบางคูเวียง ตำบลบางขุนทอง และตำบลมหาสวัสดิ์ ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เมื่อขุดคลองเสร็จนั้นเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ได้ให้สร้างศาลาสำหรับประชาชนพักเป็นระยะไปตามริมคลองทุก 100 เส้น ศาลาลังหนึ่งให้เขียนตำรายารักษาโรคต่างๆติดไว้เป็นการกุศล ต่อมาเรียกกันว่า “ศาลายา” ปัจจุบันได้กลายเป็นชื่อตำบลและสถานีรถไฟ ศาลาอีกแห่งหนึ่งสร้างในการกุศลปลงศพคนของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์เรียกกันว่า “ศาลาทำศพ” ปัจจุบันกลายเป็น “ศาลาธรรมสพน์” และเป็นชื่อตำบลกับสถานีรถไฟในเขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ ในคลองมหาสวัสดิ์มีประตุน้ำที่กรมชลประทานสร้างไว้ 2 ประตู เพื่อให้

ระดับน้ำในคลองสูงพอแก่การเดินเรือได้ตลอดปี คือ ประตูนํ้ามหาสวัสดิ์ อยู่ห่างด้านที่จะออกสู่นํ้านครชัยศรี ห่างจากสถานีจิวรายประมาณ 1 กิโลเมตร สร้างในพุทธศักราช 2494 และประตูนํ้าฉิมพลีอยู่ห่างจากปากคลองทางด้านวัดชัยพฤกษ์มาลา ประมาณ 8 กิโลเมตร

ปัจจุบันเกษตรกรรมคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอนครชัยศรี ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มจัดเรือบริการนักท่องเที่ยวขึ้นไปชมสวนของตน โดยใช้เรือหางยาวเหมาลำพานักท่องเที่ยวล่องเรือเข้าชมวิถีชีวิตของชุมชนริมคลอง สวนบัว สวนผัก สวนผลไม้ ผลไม้ริมน้ำ ชมอุปกรณ์การดำข้าว ชมการสาธิตการทำข้าวตั้งทอดรสชาติต่างๆ การทำผลิตภัณฑ์ของตกแต่งและกระเป๋าถือของสุภาพสตรีจากเปลือกไข่นก กระเจ๊กเทศและเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกจากร้านค้าวิสาหกิจชุมชน

เส้นทางล่องเรือเลียบบคลองมหาสวัสดิ์เป็น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถ “เที่ยวสวนผลไม้ ลิ้มลองส้มโอนครชัยศรี ชมกล้วยไม้สีสันสะดุดตา พายเรือเก็บบัวกลางบึง” มีดังนี้

จุดที่ 1 ชมสวนกล้วยไม้ บ้านนายชุบ คชเวช ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พื้นที่ 12 ไร่ ซึ่งปลูกกล้วยไม้พันธุ์หายาก ตัดดอกส่งขายต่างประเทศ กล้วยไม้มีทั้งสีชมพู สีม่วง และสีขาวโดยเฉพาะกล้วยไม้พันธุ์ "ทักษิณี" ที่เจ้าของสวนเพาะขึ้นมาเองมีสีชมพูเข้ม ดอกใหญ่ สีสด ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ฟังการบรรยายแนะนำการเพาะเลี้ยง การแยกกล้วยไม้ การดูแล อีกทั้งสามารถซื้อกลับไปลองเลี้ยงที่บ้านหรือเป็นของฝากได้

จุดที่ 2 ชมนาบัว บ้านนายแจ่ม สวัสดิ์โต ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พื้นที่ 20 ไร่ นักท่องเที่ยวจะได้พบกับบึงบัวขาวที่ปลูกดอกบัวหลวงพันธุ์ฉัตรขาว ชูดอกชูใบอวดความงามอยู่ในท้องนากว้างถึง ๒๐ ไร่ โดยบัวที่เก็บมากองอยู่ที่ลานบ้าน จะนำมามัดเป็นกำ กำละ ๑๐ ดอกบ้าง ๒๐ ดอกบ้าง แล้วแต่ขนาดก่อนส่งไปขายที่ปากคลองตลาด ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถจะลงเรือพายเล่นในนาบัวและทดลองเก็บบัวได้ด้วยตนเอง

จุดที่ 3 ชมการแปรรูปผลผลิตเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ไข่เค็มเสริมไอโอดีน ข้าวตั้ง(ผลผลิตจากข้าวซ้อมมือ)หน้าหมูหยอง หน้างา ผลไม้หีบปรุงรส ได้แก่ มะม่วง มะขม มะละกอ ฝรั่ง มะกอก ทุกผลิตภัณฑ์ได้รับเครื่องหมายมาตรฐาน ออ.จากกระทรวงสาธารณสุข หัตถกรรมจากใบมะพร้าว ได้แก่ หมวก กระเป๋า ตะกร้า กระเป๋า เป็นต้น

จุดที่ 4 ชมสวนผลไม้บ้านนายบุญเลิศ เศรษฐอำนาจ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พื้นที่ 246 ไร่ ซึ่งปลูกผลไม้หลากหลายชนิด แบบสวนผสมซึ่งประกอบด้วย ส้มโอ พันธุ์ขาวทองดี ขาวน้ำผึ้ง ขาวหอม ขาวแป้น ขาวพวง กระท้อน ขนุนพันธุ์ต่าง ๆ เช่น บางเตย เขียวข้างคด เป็นต้น มะม่วงพันธุ์เขียวเสวย อกร่อง น้ำดอกไม้ เป็นต้น

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1.2.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (อ้างใน กฤษดา ยะการ, 2542) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า “แนวความคิดของการมีส่วนร่วมเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นเป็นหลัก โดยได้รวมถึงการมีส่วนร่วมกับทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์มีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นประเด็นปัญหาใหญ่ที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ง่ายนักในภาวะสังคมปัจจุบัน”

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้กล่าวว่า “ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากกิจกรรมการท่องเที่ยว จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้รู้ปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ได้ดีกว่าผู้อื่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

ภราเดช พัทฒวิเชียร (อ้างในสร้อยศรี อาศาสรพกิจ, 2543) กล่าวไว้ว่า “ต้องสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนด้วยความอดทนและตั้งใจจริง รวมทั้งต้องสร้างความเข้าใจให้แก่เกษตรกรด้วยว่า สังคม ธรรมชาติ วัฒนธรรมเป็นทุนด้วย หากไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว พบกับปัญหาทุนด้วย หากไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว จะพบกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลให้การประกอบธุรกิจไม่ยั่งยืน”

สุทธิ วรประดิษฐ์ : http://trat.nfe.go.th/trat/topic_5_old.php?page=5 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชนบท ทั้งนี้ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ที่มุ่งเน้นคนเป็นสำคัญมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้พยายามเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาจากระดับบนลงล่าง (Top - down) มาเป็นจากระดับล่างขึ้นบน (Bottom - up) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ โอคเลย์ (Oakley, 1984 : 17) ได้กล่าวว่า แนวทางจากระดับล่างขึ้นบนนี้ เกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดหาย (Missing ingredient) ในกระบวนการพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้อธิบายและให้ความหมาย ปัจจัย ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้มากมาย ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากล่าวไว้เท่าที่จำเป็นและสอดคล้องกับแนวทางการศึกษา ดังนี้

สรุปได้ว่า “การมีส่วนร่วมของชุมชน” ในการพัฒนานั้นควรพิจารณาจากประเภทของกิจกรรมและระดับของกิจกรรมที่ชุมชน องค์กรของรัฐและองค์กรของเอกชน และบุคคลในแต่ละชุมชน ได้มีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรม

ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1981 : 6) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค องค์กรสหประชาชาติ (United Nation. 1981 : 5) และรีเดอร์ (Reeder. 1974 : 39) ได้ให้ความหมายเจาะจงถึงการมีส่วนร่วม ว่าการมีส่วนร่วมเป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม นอกจากนี้ สุชาติ จักรพิสูทธิ์ (ออนไลน์. 2547) ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่างๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชน ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้ง ค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

จากแนวคิดและทัศนะที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด สามารถแยกประเด็นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นจาก เป้าหมายที่ต้องการ ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ความผูกพัน การเสริมแรง โอกาส ความสามารถ การสนับสนุน ความคาดหวังในสิ่งที่ต้องการ โดยมีพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของเหตุผล
2. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยม
3. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของประเพณี
4. การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความผูกพัน ความเสนาหา

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการรื้อให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

การที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มีปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิด ดังนี้

คูฟแมน (Koufman, 1949 : 7) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบท พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

นอกจากนี้ ประยูร ศรีประสาธน์ (2542 : 5) ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม มีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
2. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
3. ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมได้ ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ
2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้

3. การได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร และแหล่งที่มาของข่าวสาร

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

ฟอร์นารอฟ (Fornaroff, 1980 : 104) เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล
2. การดำเนินงาน
3. การใช้บริการจากโครงการ
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

นอกจากนี้ อภิญา กังสนารักษ์ (2544 : 14 – 15) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันก็ได้

1.3 แนวความคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม

“การบริหาร” ความหมาย คือ กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุม การปฏิบัติการในองค์การ และการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ

ตามเป้าหมายขององค์กร หรืออีกความหมายหนึ่ง คือ กระบวนการทำงานเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่เป็นผลสำเร็จด้วยการใช้บุคคล และทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุซึ่งเป้าหมายของความต้องการ

“การมีส่วนร่วม” ความหมาย คือ ทรัพยากรในการบริหารที่เป็นส่วนของบุคคลในแต่ละระดับการปฏิบัติมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ และควบคุมการปฏิบัติในแต่ละส่วน ๆ อย่างเต็มความสามารถ ทั้งในทิศทางเพื่อการปฏิบัติด้านเดียว หรือการนำเสนอซึ่งความคิดในการดำเนินการตามกระบวนการนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง

“การบริหารแบบมีส่วนร่วม” จึงหมายถึง การที่บุคคลในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ร่วมกัน เพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วม นั้นๆ จะอยู่ในขั้นตอนใด ๆ ก็ตาม โดยขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ข้อจำกัดขององค์กรในแต่ละกระบวนการของการดำเนินการบริหารเป็นเกณฑ์

บุคคลในการมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารงานหรือการจัดการงาน สามารถที่จะแยกได้กว้าง ๆ คือ

- ภายในองค์กรจะประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชา (ผู้บริหารระดับสูง) ผู้บริหารระดับกลาง (กลุ่มงานต่าง ๆ) และผู้ปฏิบัติ (คนงาน ผู้ทำงานระดับล่าง) สายสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กรจะเป็นไป ตามลักษณะบังคับบัญชาตามลำดับ โดยทั่วไปขององค์กรแล้วจะมีข้อกำหนดไว้เป็นแนวทางอย่างชัดเจน ซึ่งทุกระดับต้องปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการเสมอ การมีส่วนร่วมเพื่อจัดการในองค์กรจึงเป็นในทิศทางเพื่อการปรับปรุง พัฒนา หรือแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องของการดำเนินการในแต่ละองค์ประกอบ ความจำเป็นของการมีส่วนร่วมอาจไม่ทั้งหมดของบุคคลในทุกระดับ อาจเฉพาะเพียงแต่ในระดับเดียวกันเท่านั้น หรือเหนือขึ้นไปในระดับหนึ่งก็เป็นไปได้ ลักษณะการมีส่วนร่วมของการจัดการหรือบริหารภายในองค์กรมีรูปแบบต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม รูปแบบเบื้องต้นก็คือการเสนอเช่นข้อคิดเห็นเป็นเอกสาร ผ่านกระบวนการสอบถามหรือโดยส่งเอกสาร

- ต่างองค์กรจะประกอบด้วยในหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จัดกระทำในระดับผู้บริหารระดับสูง การมีส่วนร่วมจะเป็นในรูปของการให้ความเห็นข้อคิด แลกเปลี่ยนหรือสนับสนุนเพื่อจัดการ หรือระดับผู้ปฏิบัติก็เป็นในทิศทางของการจัดการร่วมกันในกิจกรรมอย่างเดียวกัน ทั้งนี้โดยผลประโยชน์ขององค์กรทั้งสองต้องไม่ขัดแย้งหรือมีการสูญเสียผลประโยชน์ต่อกันในรูปใดๆ ในการมีส่วนร่วมของบุคคลในระบบราชการจะเห็นได้ว่ามีในหลายลักษณะเช่นเดียวกับรูปของ องค์กรในปัจจุบัน กรณี การกิจการดำเนินการของกรมโยธาธิการ

และผังเมืองที่ต้องมีบทบาทและหน้าที่สัมพันธ์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคลในสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดต้องเป็นผู้มีภารกิจหน้าที่เพื่อการสำรวจออกแบบประมาณการต่องานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือ (อบต.) เพื่อโครงการถ่ายโอนกิจกรรมบริการสาธารณะต่างๆ การก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมของบุคคลในท้องถิ่น จะเป็นผลให้การปฏิบัติงานตามภารกิจบรรลุเป้าหมายโดยสมบูรณ์ กลไกต่าง ๆ ในกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่ต้อง ดำเนินการอย่างมาก

ความสำคัญของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เป็นเหตุผลที่จำเป็นต่อการบริหารหรือการจัดการองค์กร คือ

- 1) ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวัง
- 2) กระบวนการตัดสินใจสามารถรองรับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรได้ กว้างขวางและเกิดการยอมรับได้
- 3) เป็นหลักการของการบริหารที่เป็นผลต่อการดำเนินการเชิงวิเคราะห์ด้วยเหตุผล วิวัฒนาการเพื่อความคิด (การเปิดกว้าง) การระดมความคิด (ระดมสมอง)ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจ
- 4) ลดช่องว่างของระบบการสื่อสารในองค์กรและขจัดปัญหาความขัดแย้งได้

การมีส่วนร่วมของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในองค์กรของการปฏิบัติงานใด ๆ จะปรากฏบุคคลในระดับต่าง ๆ ปฏิบัติงานเพื่อ การนั้น ๆ โดยสังเขป อาทิ

ผู้นำองค์กร (ผู้บริหารระดับสูง) ได้แก่ หัวหน้าสำนักงาน, ผู้จัดการ หรือประธาน กรรมการ- บริษัท ฯลฯ

ผู้บริหารระดับกลาง ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ, ผู้ช่วยผู้จัดการ, กรรมการบริหาร ฯลฯ

ผู้บริหารระดับต้น อาทิ หัวหน้างาน, วิศวกรโครงการ, หัวหน้าโครงการ ฯลฯ

ผู้ปฏิบัติงาน อาทิ ช่าง, การเงินฯ, วิศวกร สถาปนิก ฯลฯ

กลุ่มผู้ใช้แรงงานอื่น ๆ อาทิ ภารโรง, คนงาน ฯลฯ

ประชาชนที่อาจเกี่ยวข้องเป็นการเฉพาะ

การปฏิบัติงานขององค์กร โดยทั่วไปจะเป็นไปโดยการแบ่งแยกหน้าที่ที่มีภาระงานแต่ละแผนก ฝ่าย กอง หรือ หน่วยงานตามคำสั่งมอบหมายหน้าที่การทำงาน หรือแผนภูมิรูปแบบการจัดองค์กรของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีแตกต่างกันทั้งราชการหรือเอกชน การปฏิบัติงานเชิงคำสั่งหรือแผนภูมิเหล่านั้นเป็นลักษณะของการสั่งการ จะเป็นทั้งรูปแบบประสานจากเบื้องบนลง

ล่าง หรือจากเบื้องล่างสู่บน หรือในระดับเดียวกันได้เสมอ พฤติกรรมการปฏิบัติลักษณะแนวตั้ง การนี้เป็นเรื่องปกติ โดยมีพื้นฐานจากหลักองค์กรที่ได้วางไว้ การพัฒนาหรือการประสบความสำเร็จ ล้มเหลวหรือการประสบความสำเร็จของงานในองค์กรเป็นสิ่งที่สามารถมองออกและมองได้ โดยการทำงานเชิงบุคคลเป็นสำคัญ แนวเปลี่ยนผ่านซึ่งความสำเร็จใด ๆ ที่เกิดขึ้นโดยการเสนอความคิด และร่วมกระทำ กระทำได้แต่ไม่สอดคล้องเท่าที่ควร การจัดกระทำเพื่อองค์กรให้มีการพัฒนาและเร่งรัดจะต้องก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม

องค์กรที่มีส่วนร่วมต่อกันของบุคคลหรือคนในองค์กรมีข้อ โยงยึดถือความคิดเห็น ในทิศทางของ

1. ลักษณะของปัญหาหรือความต้องการที่จะแก้ไขหรือตัดสินใจ บนพื้นฐานของบุคคลที่รับรู้
2. การเรียนรู้ว่าสิ่งที่เป็นความต้องการเพื่อแก้ไขหรือข้อมูลของปัญหามีที่มาและอยู่ในทิศทางใด
3. การนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา โดยเหตุและผลซึ่งเป็นการระดมจากความคิดบุคคล เอกสาร หรือข้อเสนอหรือข้อมูลต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม
4. การประเมินผลลัพธ์ว่ามีความเป็นไปได้อย่างไรมีข้อจำกัดหรือมีความเสี่ยงอย่างไร และ
5. การตัดสินใจของผู้บริหาร การหาทางเลือกในการตัดสินใจ เหตุผลของการตัดสินใจ และผลลัพธ์ที่ได้ทั้งหมดเป็นสิ่งที่ต้องมาจากความคิดในบุคคลทุกระดับร่วมกันเสนอหรือให้ข้อมูลหรือวินิจฉัยเป็นมูลฐาน

แนวทางการสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วม

ในการบริหารงานขององค์กรใด ๆ นั้น มีรูปแบบอยู่หลายสถานะ สิ่งที่จะส่งผลต่อการเกิดบรรยากาศเพื่อทุกคนและยังไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายที่ต้องการนั้นมีความจำเป็นในทิศทางของการสร้างและสนับสนุน คือ

การพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการที่บุคคลในฐานะต่าง ๆ ต้องก่อความรู้สึกรับผิดชอบและสร้างแรงกระตุ้นต่อบุคคลอื่น ๆ ให้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ บนพื้นฐานแห่งความที่บุคคลมีความมั่นใจว่าเหตุและผลทางความคิดจะได้รับการสนับสนุน

การริเริ่มลักษณะแห่งพฤติกรรมบุคคล เป็นข้อคิดแห่งการสร้างรูปลักษณะของการแสดงออกของบุคคล ลดและขจัดปมความคิดแย้งหรือความขลาดกลัวจากพฤติกรรมบุคคลให้ลดน้อย สร้างความกล้าต่อการแสดงออก

การเปิดโอกาสเพื่อการแลกเปลี่ยน ย่อมเป็นผลดีต่อกลุ่มและบุคคลได้ในระดับกระทำ เพราะโอกาสเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใด ๆ หรือประสบการณ์มักถูกปิดกั้นด้วยคำสั่งหรือความคิดเบื้องบน การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนย่อมส่งผลต่อเหตุและผลในการพัฒนาความคิดต่าง ๆ ได้

การสนับสนุนแนวความคิดที่สามารถเป็นแบบอย่างได้ ซึ่งการสนับสนุนแนวคิดเหล่านั้นสามารถดำเนินการในทิศทางของงบประมาณหรืออื่นใดเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลแห่งการสร้างสถานะบุคคลให้ไว้วางใจองค์กรให้ความร่วมมือต่อองค์กรได้มาก

สถานการณ์เพื่อการบริหารหรือจัดการ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงสถานการณ์ในการจัดการงานด้วยเสมอ เพื่อผลสูงสุด การเลือกแบบการบริหารใด ๆ ย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมได้ ปัจจุบันการบริหารส่วนใหญ่ มุ่งแบบการมีส่วนร่วมเพราะเป็นการเปิดโอกาสแห่งบรรยากาศการริเริ่มสร้างสรรค์

การมองหาความคิดเฉพาะในส่วนที่ดี เป็นมุมมองของการบริหารที่ต้องการผลสัมฤทธิ์ว่าเมื่อบุคคลใดเสนอแนวคิดเพื่องานแล้วควรได้เห็นความเหมาะสมและทิศทางของการเสนอของบุคคลอื่น ๆ ด้วยดี มิใช่มุ่งแนวทางเพื่อความขัดแย้งหรือสร้างฐานการไม่ยอมรับให้เกิดขึ้น

จงใจให้เกิดการสร้างกระบวนการความคิดให้เกิดในทุกกลุ่มงาน การสร้างแรงจูงใจย่อมเป็นผลต่อบุคคลที่ก้าวมาสู่การต้องการมีส่วนร่วมเสมอหากผลตอบแทนเหล่านี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อคน ทั้งนี้ย่อมขึ้นกับปฏิภานของบุคคลโดยรวมขององค์กรด้วยว่าจะทำให้ได้เพียงใด

ขั้นของความสำเร็จที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมและบุคคลยอมรับ อาจได้แก่

- การเรียนรู้ในกิจกรรมของตนหรือหน้าที่ของตนเองอย่างต่อเนื่องเป็นผลต่อความรู้สึกในการอยากรู้ อยากเข้าใจ และอยากเข้าไปมีส่วนร่วม (เป็นการทำการบ้านเพื่อตนเอง)
- สวัสดิ์การทำงานของแต่ละบุคคล เป็นโอกาสของการเลือกเพื่อให้ตนเองก้าวต่อไปหรือได้รับการสนับสนุน
- ความมีอารมณ์ที่มั่นคง
- การยอมรับจุดอ่อนของตนเอง หรือความบกพร่องต่าง ๆ ของตนเอง
- รู้ตนเอง (จุดแข็งที่มีอยู่หรือศักยภาพของตนเอง)

- มีความคิดเห็นในเชิงทะเยอทะยาน โดยเป้าหมายเป็นจุดนำทดลองเสี่ยงเพื่อความสำเร็จในงานของตนเอง

- สร้างข่ายงานได้ โดยมีการพึ่งพาต่อกัน ทั้งเพื่อน , ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชา

- เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มว่ามีขั้นตอนอย่างไร

- เรียนรู้ที่จะเจียบ และ

- ถือสตั๊ย เป็นแบบแผนการทำงาน

คุณสมบัติของบุคคลเพื่อการมีส่วนร่วม

1. หาแนวคิดและวิธีการในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้นเสมอตลอดเวลา
2. แสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาเอง
3. รู้จักใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ
4. วางแผนไว้ล่วงหน้าโดยมีระยะเวลา
5. มีทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำ
6. เป็นสมาชิกที่ดีและเป็นผู้นำที่ดีด้วย
7. สร้างแรงกระตุ้นต่อตนเองและรู้ว่าอะไรคือแรงจูงใจ
8. รู้งานทุกส่วนและหน้าที่อย่างดี
9. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
10. สำนึกถึงการสูญเสียและรู้ต้นทุน
11. แสวงหาแรงจูงใจที่ไม่มีเงินเกี่ยวข้อง
12. ปรับและรับฟังความคิดเห็นได้ในทุกระดับ
13. สนใจงานที่ทำแทนการพยายามหางานทำที่สนใจ
14. มีความสม่ำเสมอ
15. เชื่อว่าการทำงานเป็นผลให้ฉลาดและไม่เป็นเรื่องหนักงาน
16. ไม่บ่น
17. ทำงานได้ดีกว่ามาตรฐาน
18. นิสัยในการทำงานที่ดี
19. เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้เร็วและทันสมัย
20. มีประวัติดีและก่อผลงานสม่ำเสมอ

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร สิ่งที่มีผลต่อการก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่สำคัญที่สุด คือ แรงจูงใจ และภาวะของบุคคล (ผู้นำ)

แรงจูงใจ คือ สิ่งที่เป็นตัวกระตุ้น เพื่อก่อให้เกิดการกระทำของพลังในบุคคลส่งผลต่อการแสดง ซึ่งพฤติกรรมและวิธีการในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายหลักที่ต้องการ เพราะแรงจูงใจมีผลต่อกระบวนการทำงานของคนในทิศทางแห่งประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ต้องการ

ลักษณะของแรงจูงใจจะแสดงออกได้โดยลักษณะพฤติกรรมซึ่งมีหลายทิศทางขึ้นอยู่กับบุคคล และ ขึ้นกับธรรมชาติแห่งความต้องการของบุคคลด้วย ทั้งนี้ มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาโดยเป็นไปตามความปรารถนา ความคาดหวัง และจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ของตนเอง

ความสำคัญของแรงจูงใจต่อกระบวนการมีส่วนร่วม มีคำกล่าวที่ว่า “ผู้บริหารที่ดีคือ ผู้ที่สามารถทำงานให้สำเร็จได้โดยผู้ร่วมงาน” หมายถึง การที่องค์กรหรือผู้บริหารขององค์กรต้องให้ความสำคัญ และนำมาใช้ในกิจการต่าง ๆ ของงาน เพื่อส่งผลให้

- 1) การร่วมมือร่วมใจเพื่องาน
- 2) ความจงรักภักดีและซื่อสัตย์ต่อองค์กร
- 3) เกื้อหนุนให้เกิดระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อผลในการกำกับควบคุมคนในองค์กร
- 4) การเกิดความสามัคคีในองค์กรหรือกลุ่ม
- 5) เข้าใจต่อนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกันของบุคคลในองค์กร
- 6) สร้างความคิดใหม่เพื่อองค์กร
- 7) มีศรัทธาความเชื่อมั่นต่อตนเองและกลุ่ม

ภาวะผู้นำ มีผลต่อการมีส่วนร่วมขององค์กรหรือบุคคลในองค์กร ในทิศทางของกระบวนการตัดสินใจ เพราะการมีแรงจูงใจให้ปฏิบัติหรือการมีส่วนร่วมให้ปฏิบัติใดๆ หากกระบวนการตัดสินใจไม่เป็นผลแล้ว ยังส่งผลต่อการที่ไม่บรรลุความสำเร็จได้ การตัดสินใจในระดับผู้นำขึ้นอยู่กับ

- ความเชี่ยวชาญ คือการยอมรับและให้ความร่วมมือ
- ความดีใจ คือเหตุผลทางอารมณ์และอิทธิพลซึ่งเป็นพรสวรรค์เฉพาะตัว

ปัญหาและข้อจำกัดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สิ่งที่ไม่เป็นผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานการมีส่วนร่วม คือ

- 1) ลักษณะการสื่อสารในองค์กรและระหว่างบุคคลไม่เหมาะสม
- 2) พฤติกรรมหรือแรงจูงใจต่อบุคคลไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม
- 3) ผู้นำมีปัญหา

ลักษณะการสื่อสารในองค์กรและระหว่างบุคคลไม่เหมาะสม ลักษณะทั่วไปของสื่อที่ไม่เหมาะสมจะเกิดจาก

- 1) การมีข้อมูลหรือการมีคำสั่งที่ถ่ายทอดไม่ชัดเจน เป็นผลให้ผู้รับฟังข้อมูลหรือได้รับคำสั่ง ขาดความเข้าใจ หรือไม่เข้าใจทำให้นำไปสู่การปฏิบัติได้ไม่ดี
- 2) การรับข่าวสารหรือข้อมูลเอกสาร ต้องมีการตีความ ทำให้การปฏิบัติเป็นข้อโต้แย้งหรือถกเถียง ผลของการโต้แย้งหรือถกเถียง ไม่สามารถนำไปสู่การตัดสินใจได้ดีทำให้ความร่วมมือลดลงหรือขาดหายไป
- 3) มีผู้ก่อกวน อาจเป็นตัวเอกสารที่มีการสั่งการขัดกันเองหรือมีผู้ปฏิบัติที่มีปฏิกริยาขัดแย้งขึ้นนำการปฏิบัติ ผลคือการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ลดบทบาทความร่วมมือไป
- 4) ทิศทางการสื่อสารของบุคคลในองค์กร ซึ่งจะมีการสื่อต่อกันได้ทั้งในแนวนอน ลมล่าง จากล่างขึ้นบนหรือในแนวระดับเดียวกัน การสื่อสารแต่ละแนวย่อมส่งผลต่อการสั่งการ การตัดสินใจ หากกลุ่มบุคคลของแต่ละแนวมีแนวคิดแตกต่างกัน

พฤติกรรมหรือแรงจูงใจต่อบุคคลไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เหตุที่พฤติกรรมหรือแรงจูงใจต่อบุคคล ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมจะเกิดจากการที่

- 1) การใช้ทฤษฎีแรงจูงใจในการจัดกระทำไม่ถูกต้อง อาทิ การนำเอาความพอใจเป็นหลัก หรือการนำเอาความต้องการของมนุษย์เป็นหลัก มาใช้ในกรอบแนวคิดการสร้างแรงจูงใจ ซึ่งอาจ ส่งผลต่อการโต้แย้งหรือไม่พอใจเกิดขึ้นทำให้การอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ถดถอยลง
- 2) พฤติกรรมของบุคคลมีอคติต่อองค์กร ย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วม เพราะถ้าบุคคลเห็นว่าองค์กรหรือบ้านของตนเองที่อยู่ไม่ดีหรือไม่เหมาะสมแล้วการกระทำใด ๆ ย่อมขัดแย้งและไม่เอื้อประโยชน์ได้ แต่หากการแก้ไขบทบาทของบุคคลให้มีทัศนคติดี มีความกระตือรือร้น มีสมาธิ มีความรับผิดชอบหรือมีพลังเพื่องาน กิจกรรมใด ๆ ที่เขาเหล่านั้นมุ่งจัดการย่อมเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อการกระทำโดยส่วนร่วมได้ง่าย

3) การมีส่วนร่วมของทุกคนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ไม่มีความขัดแย้งหรือมีความ ขัดแย้งแต่พร้อมต่อการแก้ไขเปลี่ยนแปลง รับผลของการให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำ ย่อมเป็นทิศทางของการอยากมีส่วนร่วม

ผู้นำมีปัญหา เหตุที่กล่าวถึงกรณีการไม่สามารถบริหารงานได้อย่างดีในการมีส่วนร่วมมีผลมาจากผู้นำในระยะเริ่มต้น อาทิ

1) คนทุกคนมีจุดมุ่งหมายในชีวิต เพื่อความต้องการในปัจจุบันและอนาคตในกรณีต่าง ๆ อาทิ ความเป็นอยู่บนชีวิตที่ดี (กินคือยู่ดี), มีความมั่นคง ปลอดภัยในตนเองและครอบครัว มีความรัก มีหน้ามีตาในสังคม, มีการยอมรับยกย่องนับถือ และมีความสำเร็จในชีวิต เมื่ออยู่ในองค์กรแต่ประสบปัญหากดดันและไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำกลุ่มหรือองค์กรย่อม เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบและเป็นความขัดแย้ง

2) การขาดแรงจูงใจในการนำไปสู่ความสำเร็จของงาน เหตุด้วย ผู้นำขาดภาวะการเรียนรู้ ไม่มีความชำนาญ ไม่มีความเชื่อมั่นตนเอง หรือมีโรคภัยเบียดเบียน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นผลทางจิตใจต่อการมีส่วนร่วมและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

3) ผู้นำขาดมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ หย่อนคุณธรรม และทักษะการเรียนรู้จากงาน เป็นผลให้ไม่สามารถเข้ากับบุคคลได้อย่างดี ทำให้การนำเสนอความต้องการหรือการตัดสินใจเพื่อกลุ่มหรือส่วนร่วมเป็นไปได้โดยยากหรือไม่เหมาะสม

การบริหารงานการมีส่วนร่วม เป็น การบริหารที่ทุกคนในองค์กรหรือต่างองค์กรได้มีโอกาสจัดกระทำการทำงานตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ตามประสงค์ที่ต้องการ ผู้นำในการบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงต้องเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพดี มีทักษะในงานและความฉลาด มีความสามารถในงานและการตัดสินใจ มีมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรมในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในบทบาทของตนเองอย่างดี กระบวนการบริหารจึงจะบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ต้องการได้ด้วยดี (วันชัย โกลละสุด (ผู้ตรวจราชการกรม โยธาธิการและผังเมืองวันอังคารที่ 12 กันยายน พ.ศ.2549) <http://opens.dpt.go.th/>)

1.4 ทฤษฎีกลยุทธ์ทางการตลาดแบบ 4 C's

เมื่อผู้บริโภคเริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมในการซื้อสินค้าและบริการ ทำให้กลยุทธ์ 4P's (Product, Price, Place, Promotion) ที่คุ้นเคยกลายเป็นกลยุทธ์ที่ล้าหลังไปเสียแล้วสำหรับปัจจุบัน นักการตลาดจึงเริ่มหันมาจับกลยุทธ์ใหม่ที่เรียกว่า 4C's (Customer, Cost, Convenience, Communication) แทน นั่นคือ นักการตลาดหันมามองมุมใหม่ ที่เป็นมุมมองของผู้บริโภคว่า ผู้บริโภคต้องการอะไร (Consumer Wants and Needs) ผู้บริโภคมีต้นทุนเท่าไร (Consumer's Cost to Satisfy) จะเพิ่มความสะดวกในการซื้อสินค้าให้กับผู้บริโภคได้อย่างไร (Convenience to buy) ควรจะสื่อสารอย่างไรเพื่อให้ผู้บริโภครับฟัง (Communication that Connects) และด้วยหลัก 4C's นี้เองที่จะทำให้ นักการตลาดสามารถเข้าถึงผู้บริโภคในปัจจุบันได้ง่ายขึ้น

- ความต้องการของผู้บริโภค (Consumer Wants and Needs) คือ มองว่าผลิตสินค้านี้แล้วผู้บริโภคจะซื้อไปใช้หรือไม่ เนื่องจากผู้บริโภคในปัจจุบันเรียนรู้ที่จะเลือกบริโภคสินค้าแบบ

ไหน อย่างไร ไม่ใช่ผู้ผลิตผลิตอะไรออกมาจะขายได้ทุกอย่างเหมือนเมื่อก่อน ยิ่งตอนนี้เป็นยุคที่ต้องรัดเข็มขัด ผู้บริโภคก็อาจเลือกเฉพาะสิ่งที่จำเป็นเพื่อแก้ปัญหาความฟุ้งเฟ้อของพวกเขา

- **ต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's Cost to Satisfy)** การตั้งราคาของผู้ผลิตต้องคำนึงถึงต้นทุนของผู้บริโภคมากกว่าต้นทุนทางการผลิต โดยพิจารณาว่า ก่อนที่ผู้บริโภคจะจ่ายเงินซื้อสินค้าชิ้นนั้น เขาต้องมีค่าใช้จ่ายอะไรมาก่อนหรือไม่ เช่น ค่าเดินทาง ค่าที่จอดรถ และค่าเสียเวลา ถ้าเขาหักลบกลบหนี้แล้ว รู้สึกคุ้มค่างกับต้นทุนที่ใช้จ่ายออกไปก่อนหน้านี้หรือไม่ ถ้าไม่คุ้มค่า ผู้บริโภคก็ไม่เลือกซื้อสินค้านั้น

- **ความสะดวกในการซื้อ (Convenience to buy)** คือ คำนึงถึงความสะดวกสบายของลูกค้าเป็นสำคัญ ด้วยการเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายที่ผู้บริโภคสามารถซื้อหาสินค้าได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ถ้าต้องการซื้อในจำนวนมากและได้ราคาถูกลงไปที่ไหน ถ้าต้องการซื้อเพียงชิ้นเดียวและซื้อได้อย่างรวดเร็วควรไปที่ไหน เป็นต้น

- **การสื่อสาร (Communication that Connects)** การ สื่อสารที่ดีจะสร้างความไว้วางใจ และความเชื่อถือในสินค้า ส่งผลให้เกิดยอดขายที่เพิ่มขึ้น แต่ในปัจจุบันสินค้าทุกชนิดทุกยี่ห้อต่างก็พยายามที่จะสื่อสาร ไปยังผู้บริโภค ผู้บริโภคจึงต้องเลือกที่จะฟังหรือไม่ฟัง ดังนั้นหน้าที่ของนักการตลาดที่ดีก็คือ หาวิธีสื่อสารอย่างไรที่จะทำให้ผู้บริโภครับฟังคุณ

1.5 ทฤษฎีการวิเคราะห์ SWOT

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2546 : 209) ได้กล่าวไว้ว่า การวิเคราะห์ SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats) เป็นการระบุถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคซึ่งถือว่ามีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์การตลาดของบริษัท โดยรายละเอียดของการวิเคราะห์ SWOT มีดังรูปที่ 2.2

ข้อดีเด่นซึ่งวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายใน

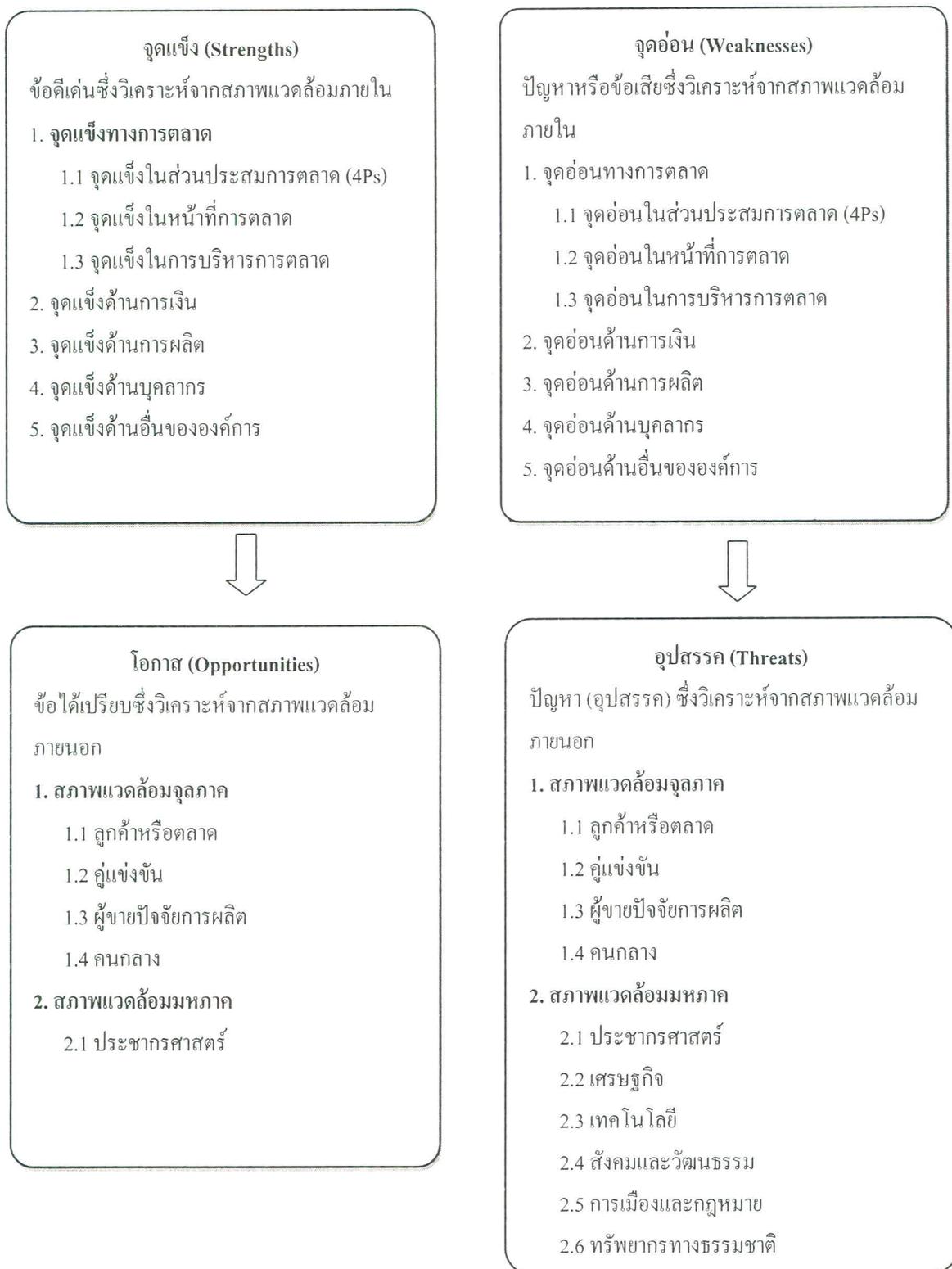
1. จุดแข็งทางการตลาด

1.1 จุดแข็งในส่วนประสมการตลาด (4Ps)

1.2 จุดแข็งในหน้าที่การตลาด

1.3 จุดแข็งในการบริหารการตลาด

2. จุดแข็งด้านการเงิน

ภาพที่ 2.2 : แสดงการวิเคราะห์ SWOT ทางการตลาด ประกอบไปด้วย (Strengths) จุดแข็ง (Weaknesses) จุดอ่อน (Opportunities) โอกาส (Threats) อุปสรรค

1.1 จุดแข็ง (Strengths) เป็นความแข็งแกร่ง (ข้อดี) ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในบริษัท เช่น จุดแข็งในส่วนประสมการตลาด (4Ps) จุดแข็งด้านการเงิน จุดแข็งด้านการผลิต จุดแข็งในการบริหารงานและการจัดองค์การ บริษัทจะนำจุดแข็งมาใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด

1.2 จุดอ่อน (Weaknesses) เป็นปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่างๆ ของบริษัท ซึ่งบริษัทจะต้องหาวิธีการที่จะแก้ไขปัญหานั้น

1.3 โอกาส (Opportunities) เป็นข้อได้เปรียบซึ่งวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายนอกที่บริษัทอาจแสวงหาโอกาสจากสภาพแวดล้อมด้านใดด้านหนึ่งมากำหนดกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้น จุดอ่อนของกลุ่มแข่งขันจะถือว่าเป็นโอกาสของบริษัทที่จะตีจุดอ่อนของกลุ่มแข่งขัน สภาพแวดล้อมภายนอกบริษัท ประกอบด้วย ภาวะกลุ่มแข่งขัน ตลาดและลูกค้า ประชากรศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม

1.4 อุปสรรค (Threats) เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งธุรกิจจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องและขจัดอุปสรรคที่เกิดขึ้น

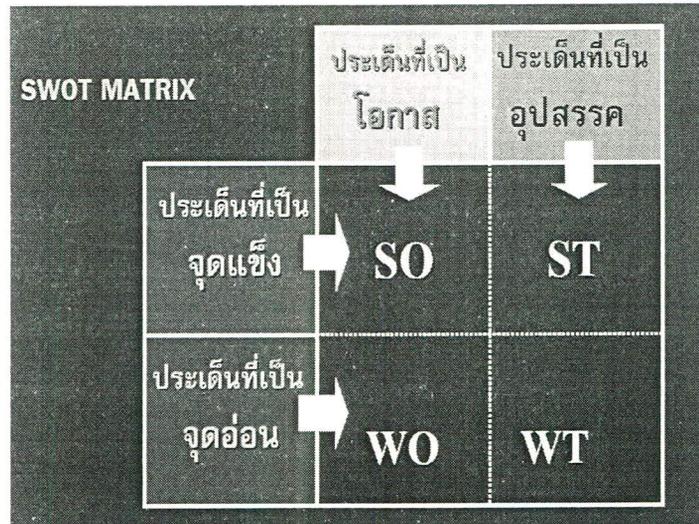
ทฤษฎีการวิเคราะห์ TOWS Matrix

หลังจากที่มีการประเมินสภาพแวดล้อมโดยการวิเคราะห์ให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดแล้ว ก็จะนำมาข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ในรูปแบบความสัมพันธ์แบบเมตริกซ์โดยใช้ตารางที่เรียกว่า TOWS Matrix โดย TOWS Matrix เป็นตารางการวิเคราะห์ที่นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดออกมาเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ประเภทต่าง ๆ

ในการนำเทคนิคที่เรียกว่า TOWS Matrix มาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์นั้น จะมีขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด โดยที่การประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นการระบุให้เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนจะเป็นการประเมินภายในองค์การ ส่วนการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดจะเป็นการประเมินภายนอกองค์การ กล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพของการกำหนดกลยุทธ์ที่ใช้เทคนิค TOWS Matrix นี้จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ที่ละเอียดในทุกแง่มุม เพราะถ้าวิเคราะห์ไม่ละเอียดหรือมองไม่ทุกแง่มุม จะส่งผลทำให้การกำหนดกลยุทธ์ที่ออกมาจะขาดความแหลมคม

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็งกับ โอกาส จุดแข็งกับ ข้อจำกัด จุดอ่อนกับโอกาส และจุดอ่อนกับข้อจำกัด ซึ่งผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในข้อมูลแต่ละคู่ดังกล่าว ทำให้เกิดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงรุก ตัวอย่าง กรมธนารักษ์ มีจุดแข็ง คือ ความสามารถในการผลิตเหรียญ และมีโรงกษาปณ์ที่ทันสมัย มีโอกาส คือ สามารถหารายได้จากการผลิตเหรียญได้ ทั้งหมดสามารถนำมากำหนดยุทธศาสตร์ในเชิงรุก คือ ยุทธศาสตร์การรับจ้างผลิตเหรียญทุกประเภททั้งในและต่างประเทศ

2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและข้อจำกัดมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงป้องกัน ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรมีจุดแข็ง ขณะเดียวกันองค์กรก็เจอกับสภาพแวดล้อมที่เป็นข้อจำกัดจากภายนอกที่องค์กรควบคุมไม่ได้ แต่องค์กรสามารถใช้จุดแข็งที่มีอยู่ในการป้องกันข้อจำกัดที่มาจากภายนอกได้ ตัวอย่าง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีจุดแข็ง คือ เป็นมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วประเทศ ขณะเดียวกันมีข้อจำกัด คือ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐมีไม่เพียงพอที่จะสามารถจัดตั้งหน่วยงานของตนเองอยู่ทุกจังหวัดทั่วประเทศได้ ทั้งหมดสามารถนำมากำหนดยุทธศาสตร์เชิงป้องกัน คือ ยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือกับโรงเรียนในพื้นที่ทุกจังหวัดทั่วประเทศ

3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงแก้ไข ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรมีโอกาสนำแนวคิดหรือวิธีใหม่ๆ มาใช้ในการแก้ไขจุดอ่อนที่องค์กรมีอยู่ได้ ตัวอย่าง ระบบราชการมักมีจุดอ่อน คือ มีขั้นตอนการทำงานที่ยาวใช้เวลานาน ขณะเดียวกันก็มีโอกาส คือ โอกาสของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาใช้ ทั้งหมดสามารถนำมากำหนดยุทธศาสตร์เชิงแก้ไข คือ ยุทธศาสตร์การส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการและในกระบวนการทำงานของราชการให้มากขึ้น (e-Administration)

4) กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและข้อจำกัดมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงรับ ทั้งนี้เนื่องจากองค์การเผชิญกับทั้งจุดอ่อนและข้อจำกัดภายนอกที่องค์การไม่สามารถควบคุมได้ ตัวอย่าง ประเทศไทย จุดอ่อน คือ ต้องนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศ ประกอบกับพบข้อจำกัด คือ ราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มขึ้นอย่างมาก ทั้งหมดนำมากำหนดยุทธศาสตร์ในเชิงรับ คือ ยุทธศาสตร์การรณรงค์ประหยัดพลังงานทั่วประเทศอย่างจริงจัง และยุทธศาสตร์การหาพลังงานทดแทนที่นำทรัพยากรธรรมชาติในประเทศที่มีอยู่มานำมาใช้มากขึ้น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พจนารถ กริ่งไกร (2545) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน ในการจัดการแหล่งเที่ยวท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาดำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ดำบลโป่งงามได้มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว นั้น มีทั้งกลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป ทั้งเพศชายและหญิงที่หลากหลาย อาชีพ หลายระดับการศึกษา หลายระดับรายได้ มาร่วมมือกันทำงานเพื่อให้เกิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีเป้าหมายสำคัญที่สุดของการจัดการท่องเที่ยว คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชน ได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

มธุรส ปราบไพรี (2543) ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว : กรณีชุมชนไทยทรงดำบ้านเขาย้อย ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลในการทำให้ชุมชนเกิดทัศนคติประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่

1. วัฒนธรรมชุมชนมีความเข้มแข็ง โดยได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่องและมีผลต่อความเป็นชุมชน

2. การพึ่งตนเองของชุมชน โดยการอาศัยปัจจัยภายในชุมชนที่อาชีพและรายได้ โดยเห็นว่าการท่องเที่ยวคืออาชีพเสริมจึงไม่เกิดการพึ่งพาการท่องเที่ยว การมีผู้นำอาสาสมัคร ผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการที่ได้รับความเคารพนับถือจากชุมชนและเป็นผู้ที่มีความรู้ จึงทำให้ชุมชนต่างมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงเป็นปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตั้งแต่ระดับการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร จนถึงการรับผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกโครงการซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุน ทำให้เกิดการยอมรับต่อการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

สุนทร สุขไทย (2543) ได้ศึกษาเรื่องสภาพตลาดการท่องเที่ยวภายในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชอบเรียงลำดับ ได้แก่ธรรมชาติทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม ธรรมชาติดัดแปลง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ทันสมัย และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและหัตถกรรม

ปิยพร ทาวีกุล (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านไหล่นหิน ตำบลไหล่นหิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความถนัดของชาวบ้าน และขนาดของงานว่าต้องการความช่วยเหลือมากหรือน้อย สำหรับรูปแบบที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น แบ่งออกได้เป็น 5 ด้าน 1. การพัฒนาเส้นทาง 2. การพัฒนาร้านจำหน่ายสินค้าที่

ระลึก 3. ประชาสัมพันธ์ ควรมีการร่วมมือจากทางภาครัฐ เอกชน และชุมชน 4. ด้านความปลอดภัย และ 5. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

รามศรี พรหมชาติ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษา บ้านโป่ง ตำบลบ้านไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า ประชาชนบ้านโป่ง มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านบริการการท่องเที่ยว และด้านการตลาดการท่องเที่ยวในระดับน้อยในทุกขั้นตอน และประชาชนที่มีอายุและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพ ระดับการศึกษา และความแตกต่างในภูมิลำเนา มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วีระชัย มงคลพันธ์ (2542) ได้ทำการศึกษาความต้องการและความพร้อมของประชาชนท้องถิ่นในการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน พบว่าประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความต้องการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ไม่ต้องการให้บริการด้านพาหนะรับ-ส่ง ไม่ต้องการจัดบริการขายอาหารเครื่องดื่ม และบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว และจากการศึกษายังพบว่าประชาชนท้องถิ่นเหล่านั้นส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ด้านสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง และยังขาดความพร้อมด้านเงินทุน และทรัพยากรที่ใช้ประกอบการให้บริการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งไม่มีใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

3. สรุป

จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผล ต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึง วิธีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชน มีความแตกต่างกันใน ลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน โดยสรุปมีขั้นตอนทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ - สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน 2) การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต 3) การกำหนดกิจกรรม 4) การดำเนินกิจกรรม และ 5) การประเมินผลกิจกรรม ซึ่งเป็นขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยมี

หน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำหรืออำนวยความสะดวกเท่านั้น ส่วนการพัฒนา กลยุทธ์การตลาดเพื่อการเชื่อมโยงชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัด นครปฐม มีวิธีดำเนินการคือ สํารวจความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักท่องเที่ยว, ผู้ประกอบการ, โรงเรียน และเจ้าอาวาสวัดสุวรรณ ประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมคลองมหาสวัสดิ์ ในการ บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น สวนผลไม้ สวนกล้วยไม้ และโฮมสเตย์ เป็นต้น การวิเคราะห์จุดเชื่อมโยงจากแบบสำรวจที่ได้รับระหว่างผู้ประกอบการกับ ชุมชนทุกภาคส่วนเพื่อจัดทำกลยุทธ์การตลาดเพื่อบริการอันเป็นผลให้เกิดการพัฒนาการ ส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น ให้วัดมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว เช่น ไหว้พระก่อนรุ่งเรือ ปรับสภาพ ลานวัดที่ว่างให้เป็นที่จอดรถนักท่องเที่ยวบ้านเรือนริมคลองจัดตกแต่งให้เป็นที่พักแบบโฮมสเตย์ โดยคงวิถีชีวิตแบบเดิม โรงเรียนส่งเสริมนักเรียนให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยการฝึกอบรมให้เป็น มัคคุเทศก์ ได้จะเป็นการปลูกฝังความรัก ความหวงแหนในวิถีชีวิตความเป็นชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ ให้กับเยาวชน สถานที่ของโรงเรียนปรับใช้ให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีมาตรฐาน การพัฒนา กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว คลองมหาสวัสดิ์ มีวิธีการดำเนินการ โดย นำผลการวิเคราะห์จุดเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการ กับชุมชนมาหาข้อสรุปและจัดประชุมตัวแทนทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้ทรัพยากร ร่วมกัน สรุปออกมาเป็นข้อปฏิบัติในการบริหารจัดการเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวคลอง มหาสวัสดิ์